

Drs. A. Boers
A. Goudswaard

RAMING VAN DE BEDRIJFSUITKOMSTEN
IN 1983 VAN DE GLASTUINBOUW-
EN CHAMPIGNONBEDRIJVEN

PR 24 - 83

December 1983

Landbouw-Economisch Instituut
Afdeling Tuinbouw
Conradkade 175 - 2517 CL DEN HAAG
Postbus 29703 - 2502 LS DEN HAAG
Telefoon 070 - 614161

Prijs f 8,25

REFERAAT

RAMING VAN DE BEDRIJFSUITKOMSTEN IN 1983 VAN DE GLASTUINBOUW- EN CHAMPIGNONBEDRIJVEN

Boers, drs. A. en A. Goudswaard

Den Haag, Landbouw-Economisch Instituut, 1983

11 p.

Vooruitlopend op de definitieve resultaten zijn de bedrijfsuitkomsten in 1983 van glastuinbouw- en champignonbedrijven geraamd.

Voor glasgroentebedrijven heeft een verbetering plaatsgevonden van rentabiliteit en inkomen. Oorzaak is vooral de toename van de bedrijfsopbrengsten door de verbeterde prijsvorming bij een aantal belangrijke groentegewassen.

Ook voor snijbloemenbedrijven kan met enige verbetering van de bedrijfsuitkomsten rekening worden gehouden. Bij de potplantenbedrijven treedt geen wijziging op.

In de kostensfeer speelden ook dit jaar weer de brandstofkosten een belangrijke rol. De relatieve prijsstijging van het aardgas is echter belangrijk afgezwakt ten opzichte van voorgaande jaren. De kostenstijging werd evenals in 1982 beperkt door een daling van de rentevoet.

Voor de gehele glastuinbouwsector hebben de opbrengst- en kostenontwikkelingen tot een lichte verbetering van de bedrijfsuitkomsten geleid in 1983.

Voor de champignonbedrijven heeft een aanzienlijke verslechtering plaatsgevonden van rentabiliteit en inkomen in 1983. Vooral de slechtere prijsvorming is hier debet aan. Ondanks een produktievergroting per m² teeltoppervlakte per jaar leidt dit tot een omzetsdaling gemiddeld per bedrijf.

Glastuinbouw/Champignonteelt/Ramingen/Rentabiliteit/Inkomen/Nederland

INHOUD

Blz.

1.	INLEIDING	5
2.	BEREKENINGSWIJZE VAN DE GERAAMDE BEDRIJFS- UITKOMSTEN	6
3.	DE GERAAMDE BEDRIJFSUITKOMSTEN PER BEDRIJFSTAK IN 1983	7
	3.1 Groenten onder glas	7
	3.2 Snijbloemen onder glas	7
	3.3 Potplanten onder glas	8
	3.4 Totaal tuinbouw onder glas	8
	3.5 Champignons	9

BIJLAGEN

1.	Raming van de resultaten per bedrijf, de arbeids- opbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer in gld. in de groenteteelt, de snijbloementeel, de potplantenteelt onder glas en de totale glassector in 1983 in vergelijking met de resultaten in 1982	10
2.	Raming van de resultaten per bedrijf, de arbeids- opbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer in gld. in de champignonteel in 1983 in vergelijking met de resultaten in 1982	11

1. INLEIDING

Het doel van het onderzoek is inzicht te verkrijgen in de bedrijfseconomische resultaten van de glastuinbouw en de champignonteelt in 1983. Daar op dit tijdstip nog geen uitgewerkte LEI-boekhoudingen van de aan het rentabiliteits- en financieringsonderzoek deelnemende bedrijven beschikbaar zijn, moeten de resultaten worden geraamd.

Voor de glastuinbouw als geheel en opgesplitst naar de subsectoren glasgroenten, snijbloemen en potplanten onder glas, en voor de champignonteelt is per bedrijf het geraamde ondernemersoverschot - zijnde het verschil tussen opbrengsten en kosten - weergegeven. Het ondernemersoverschot is tevens per f 100,- kosten uitgedrukt. Daarnaast is de arbeidsopbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer vermeld. De arbeidsopbrengst per ondernemer is samengesteld uit het ondernemersoverschot vermeerderd met de berekende vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer. Het ondernemersinkomen omvat de arbeidsopbrengst van de ondernemer vermeerderd met het saldo van de berekende en de betaalde rente, alsmede de ontvangen rentesubsidie.

De belangrijkste kostensoorten, de opbrengst en het ondernemersoverschot zijn tenslotte ook per eenheid teeltoppervlakte vermeld.

Een indruk van de verwachte resultaten op tuinbouwbedrijven is van belang voor het Ministerie van Landbouw en Visserij en voor het tuinbouwbedrijfsleven.

2. BEREKENINGSWIJZE VAN DE GERAAMDE BEDRIJFSUITKOMSTEN

De ramingen zijn uitgevoerd aan de hand van de kosten- en opbrengstenontwikkelingen die in 1983 t.o.v. 1982 zijn opgetreden. De cijfers van de bedrijfsuitkomsten in de resp. bedrijfstakken in 1982 hebben hierbij mede als uitgangspunt gediend.

Informatie is ingewonnen omtrent de (veiling)omzetten en het gasverbruik (m.b.t. glastuinbouw) vóór 1 oktober 1983 van deelnemers aan het rentabiliteits- en financieringsonderzoek in de glastuinbouw en in de champignonteelt. Tevens is gelet op de ontwikkeling van de landelijke veilingomzetten in relatie met de wijzigingen in de landelijke arealen.

De ramingen van de kosten zijn gebaseerd op de gemiddelde prijsstijgingen van de afzonderlijke kostensoorten in 1983. Hierbij is tevens rekening gehouden met veranderingen in de verbruikte hoeveelheden.

Uitgaande van de basispremie en de gemiddelde kleinschaligheidstoelage van de Wet Investerings Rekening (WIR) is voor 1983 de nieuwwaarde van de bedrijfsgebouwen, glasopstanden en vaste installaties met 18½%, en van de werktuigen, machines e.d. met 17½% verlaagd (net als in 1982). De kosten van rente en afschrijving worden gebaseerd op de nieuwwaarde van de betrokken bedrijfsmiddelen verminderd met de genoemde normatieve aanspraken op WIR-premies. Ook de waarde van de vaste plantopstanden is voor zover het elementen bevat waarvoor WIR-premie kan worden verkregen, dienovereenkomstig verminderd.

Bij de berekening van de rente over het in de slijtende duurzame productiemiddelen geïnvesteerde vermogen is een rentevoet van 7½% aangehouden (1982 8%). Over het in de grond geïnvesteerde vermogen is 2½% en voor de vlottende middelen is 9% rente berekend. De kosten van de handenarbeid van de ondernemer en de meewerkende gezinsleden zijn op CAO-basis (incl. werkgeversaandeel in de sociale lasten) gewaardeerd. In de berekende arbeidskosten van de ondernemer is geen beloning voor leiding en toezicht opgenomen.

Zowel bij de berekening van de kosten als van de opbrengsten is rekening gehouden met veranderingen in de gemiddelde bedrijfsstructuur, waardoor de aandelen van de verschillende kostenfactoren kunnen wijzigen. Dit heeft tot gevolg dat de procentuele kostenstijging per bedrijf kan afwijken van die per eenheid van oppervlakte. Ook met de opbrengstmutatie kan dit het geval zijn.

3. DE GERAAMDE UITKOMSTEN PER BEDRIJFSTAK IN 1983

3.1 Groenten onder glas

Op grond van de ontwikkeling van de prijzen en hoeveelheden van de ingezette produktiemiddelen is ten opzichte van het voorgaande jaar in 1983 een kostenstijging per bedrijf van 7% te verwachten. Daar de gemiddelde bedrijfsoppervlakte waarschijnlijk met niet meer dan 1% zal zijn toegenomen, komt de kostenstijging per m² glas op 6% uit. Evenals in voorgaande jaren komt de kostenstijging voor een belangrijk deel op rekening van de gestegen brandstofkosten. Toch was de gemiddelde prijsstijging van het aardgas (17%) kleiner dan in voorgaande jaren (1982 en 1981 resp. 34 en 24%). Bij een geraamde daling van het gasverbruik met ca. 5% per bedrijf, stijgen de brandstofkosten met 12% per bedrijf.

Voor de arbeid wordt een kostenstijging per bedrijf voorzien van 6½%, die voor het grootste deel veroorzaakt wordt door toename van de arbeidskosten per uur (+ 5%).

De prijsstijging van de slijtende duurzame produktiemiddelen die in de glastuinbouw worden gebruikt (gebouwen, glasopstanden, installaties e.d.) beperkt zich in 1983 tot ca. 3% voor het totale pakket. De laatste jaren heeft er regelmatig vernieuwing en vervanging plaatsgevonden van onderdelen van het produktie-apparaat. Mede op grond hiervan wordt voor de afschrijvingskosten een toename met 6% per bedrijf verwacht. De rentekosten per bedrijf zullen nauwelijks hoger zijn dan in 1982, mede als gevolg van het licht gedaalde rentepercentage.

De toename van de overige kosten wordt geraamd op 5% per bedrijf.

Vergeleken met 1982 zijn de geldopbrengsten toegenomen. De landelijke veilingomzet van kasgroenten zal ca. 16% hoger zijn. Het landelijk areaal kasgroenten in 1983 is 2½% gedaald ten opzichte van 1982. Desondanks is de landelijke aanvoer van kasgroenten licht toegenomen. De hoofdoorzaak van de omzetstijging in 1983 is gelegen in de verbetering van het prijsniveau van de belangrijkste produkten (met name van tomaat, sla en paprika).

Met een stijging van de totale bedrijfsopbrengsten per bedrijf van 14% en een kostenstijging van 7%, is de rentabiliteit in 1983 verbeterd ten opzichte van het lage niveau van 1982 (bijlage 1).

Het ondernemersoverschot per bedrijf wordt op minus 7% geraamd (1982 13% negatief). Op grond hiervan komen de arbeidsopbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer op gemiddeld f 36.800,- respectievelijk f 45.800,- uit. In 1982 waren deze bedragen f 14.900,- respectievelijk f 24.100,-.

De uitkomsten van de glasgroentebedrijven - per bedrijf en per m² glas - zijn weergegeven in bijlage 1.

3.2 Snijbloemen onder glas 1)

De kostenstijging in deze sector is t.o.v. 1982 gemiddeld op 6% per bedrijf geraamd. Voor 1983 wordt een gelijkblijvende bedrijfsoppervlakte verwacht. Evenals in de glasgroenteteelt zijn ook in de snijbloemeteelt de stookkosten een sterk toegenomen kostensoort (+ 8%). De prijsstijging van het aardgas (+ 16%) werd echter voor een belangrijk deel opgevangen door een lager verbruik (7%). Voor de duurzame produktiemiddelen excl. vaste plantopstanden wordt een stijging van de afschrijving verwacht van 4% en nagenoeg gelijkblijvende rentekosten. Hiervoor is uitgegaan van een gematigde prijsstijging (3%) van deze produktiemiddelen en een lager renteniveau dan in 1982. Mede gelet op het niveau van de uitgevoerde investeringen in vaste plantopstanden in 1982 wordt in 1983 een toename van de jaarkosten (afschrijving + rente) voorzien met ca. 18%.

- 1) De definitieve uitkomsten over 1982 zijn nog niet beschikbaar; de gebruikte cijfers van 1982 zijn voorlopig van aard.

Op grond van de toename van de arbeidskosten per uur in 1983, wordt een stijging van de arbeidskosten ingeschat van bijna 5% per bedrijf. De stijging van de overige kosten wordt gesteld op 6%.

De landelijke veilingomzet van snijbloemen was in 1983 naar schatting 8% hoger dan in 1982. Deze omzetsijging is voor een groot deel het gevolg van een stijging van het gemiddelde prijsniveau. Deze verbeterde prijsvorming ging samen met een kleine aanvoerstijging. Het landelijk areaal snijbloemen onder glas daalde in 1983 met 1% t.o.v. voorgaand jaar.

Deze omzetonwikkelingen worden bevestigd door de opbrengstontwikkelingen op de individuele bedrijven die behoren tot de steekproef snijbloemen van het rentabiliteits- en financieringsonderzoek. De totale bedrijfsopbrengst (incl. berekende aanwas van vaste plantopstanden) per bedrijf zal vermoedelijk ruim 8% hoger zijn dan in 1982.

Op basis van de geraamde opbrengst- en kostenontwikkelingen wordt voor 1983 een ondernemersoverschot van minus 6% van de kosten verwacht (in 1982 minus 8%).

Op grond hiervan wordt in 1983 een gemiddelde arbeidsopbrengst per ondernemer van f 40.600,- geraamd (1982 f 32.000,-). Het gemiddelde ondernemersinkomen per ondernemer komt dan op f 45.900,- uit (1982 f 37.300,-).

De uitkomsten van de snijbloemenbedrijven zijn weergegeven in bijlage 1.

3.3 Potplanten onder glas 1)

De kostenstijging in deze sector is ten opzichte van 1982 gemiddeld op 8% per bedrijf geraamd. Hierbij wordt aangenomen dat de gemiddelde bedrijfsopervlakte met 2% toeneemt. Per m² zal de stijging van de kosten dan 6% bedragen.

De brandstofkosten gemiddeld per bedrijf zullen in 1983 10% hoger zijn dan in 1982 (prijs + 16%; hoeveelheid m³ - 5%). Bij de jaarkosten van de duurzame produktiemiddelen wordt voor de afschrijving een stijging voorzien van 4% en voor de rentekosten van 2%. De stijging van de arbeidskosten en overige kosten (teeltmaterialen e.d.) komt op respectievelijk 6 en 11½% gemiddeld per bedrijf.

Volgens de Landbouwtelling is het areaal potplanten in Nederland in 1983 met 6% toegenomen. Daar een niet onbelangrijk deel van de potplanten niet via de veilingen wordt afgezet, is de veilingomzet niet geheel maatgevend voor de ontwikkeling van de geldopbrengsten van het gemiddelde bedrijf. De veilingomzet geeft slechts een indicatie. De toename van deze omzet in 1983 met ca. 9% wordt voornamelijk veroorzaakt door een aanvoerstijging, waarbij het prijsniveau ongeveer gelijk bleef.

Mede op grond van opbrengstwaarnemingen op individuele bedrijven wordt een opbrengststijging van ruim 8% gemiddeld per bedrijf verwacht.

Gegeven de hiervoor beschreven ontwikkelingen in de totale kosten en de opbrengsten wordt met betrekking tot de rentabiliteit geen verandering ten opzichte van 1982 verwacht. Het gemiddelde ondernemersoverschot per bedrijf wordt geraamd op minus 2% van de kosten.

Op grond hiervan kan de arbeidsopbrengst per ondernemer op f 55.000,- worden geraamd (1982 f 52.700,-). Het ondernemersinkomen per ondernemer zal dan naar schatting f 61.400,- bedragen (1982 f 58.100,-). De uitkomsten van de potplantenbedrijven zijn weergegeven in bijlage 1.

3.4 Totaal tuinbouw onder glas 1)

Om tot een totaalbeeld van de glastuinbouw te komen worden de hiervoor behandelde groepen - groenten onder glas, snijbloemen onder glas en potplanten onder glas - en de zeer beperkte groep gemengde glasbedrijven gecombineerd. Deze gecombineerde groep omvat bedrijven waarvan de omvang van de glassector steeds 60% en meer van de totale bedrijfsomvang - gemeten in standaardbedrijfs-eenheden bedraagt.

1) De definitieve uitkomsten over 1982 zijn nog niet beschikbaar; de gebruikte cijfers van 1982 zijn voorlopig van aard.

De kostenstijging in de totale glassector is ten opzichte van 1982 gemiddeld op ca. 7% geraamd. Bij een geringe toename van de gemiddelde bedrijfsoppervlakte (met $\frac{1}{2}$ %), betekent dit een kostenstijging van 6% per m² glas.

Ook in 1983 is de stijgende aardgasprijs (+ 16%), hoewel minder dan in de afgelopen jaren, een belangrijke factor in de totale kostenstijging. Ondanks de daling van het verbruik met 6% per bedrijf betekent dat een stijging van de brandstofkosten met ruim 10% per bedrijf.

Voor de arbeidskosten die de grootste kostenpost vormt op het (gemiddelde) glastuinbouwbedrijf, wordt een stijging voorzien van 5 $\frac{1}{2}$ % gemiddeld per bedrijf. Hier ligt vooral de gestegen prijs van de arbeid aan ten grondslag (+ 5%). Door een daling van de rentevoet en de meestal gematigde prijsstijgingen van duurzame produktiemiddelen en overige materialen e.d. kon de prijsstijging van de betreffende kostencategorieën vrij beperkt blijven. Als gevolg van een grotere inzet van deze produktiemiddelen trad er toch een kostenstijging op van 6% per bedrijf.

Aan de opbrengstzijde is naast een voortgaande stijging van de fysieke produktie per m² vooral de verbeterde prijsvorming bij een aantal belangrijke groentegewassen en snijbloemensoorten in 1983 van groot belang.

De kostenstijging werd dan ook meer dan goed gemaakt door een toename van de bedrijfsopbrengsten (+ 11%).

De rentabiliteit verbeterde met 4 punten tot minus 6% van de kosten.

Op grond hiervan wordt in 1983 een gemiddelde arbeidsopbrengst per ondernemer van f 39.700,- geraamd (1982 f 24.400,-). Het gemiddelde ondernemersinkomen per ondernemer komt dan uit op f 47.100,- (1982 f 31.800,-).

De uitkomsten van de totale glastuinbouwsector zijn in bijlage 1 gegeven.

3.5 Champignons

Op grond van de ontwikkeling van de prijzen en hoeveelheden van de ingezette produktiemiddelen is in 1983 ten opzichte van 1982 een kostenstijging van ruim 3% per bedrijf te verwachten; hierbij is rekening gehouden met enige bedrijfsvergroting en produktiviteitsverbetering.

Voor de kosten van directe teeltmaterialen (compost, broed en dekgrond) wordt een stijging voorzien van ruim 6% gemiddeld per bedrijf. Het areaal waarop doorgroeide compost wordt toegepast breidt zich ook in 1983 nog wat uit. Verkorting van de teeltduur vertaalt zich in een toename van de fysieke jaarproduktie per eenheid teeltoppervlakte.

De arbeidskosten zullen gemiddeld per bedrijf met ca. 3% toenemen. Per uur wordt de stijging van de arbeidskosten geraamd op 5%; de arbeidsbehoefte, vooral die aan los personeel, neemt af door groeiende mechanisatie van met name oogstwerkzaamheden.

De kosten van duurzame en overige produktiemiddelen zijn in 1983 slechts in beperkte mate gestegen.

Aan de opbrengstkant wordt een toename van de fysieke produktie met 11% geraamd in 1983 gemiddeld per bedrijf. De afzet vond echter plaats tegen een aanzienlijk lager prijspeil dan in 1982, vooral in de eerste helft van het jaar. Later was de achterstand minder groot ten opzichte van de overeenkomende periode van 1982, terwijl vanaf september weinig prijsverschillen met 1982 bestaan. Met niet al te grote prijsschommelingen aan het eind van 1983 zal het prijspeil 1983 vermoedelijk ca. 14% lager zijn dan in 1982. De geldopbrengst gemiddeld per bedrijf zal op basis hiervan 5% dalen.

Bij hogere kosten en lagere opbrengsten zullen de bedrijfsuitkomsten in 1983 slechter geweest zijn dan in 1982. Het gemiddelde ondernemersoverschot wordt voor 1983 geraamd op minus 15% van de kosten (1982 minus 8%). De arbeidsopbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer worden op gemiddeld f 9.900,- respectievelijk f 14.700,- becijferd (vorig jaar f 32.400 respectievelijk f 37.500,-).

De uitkomsten van de bedrijven met champignons zijn weergegeven in bijlage 2.

Bijlage 1. Raming van de resultaten per bedrijf, de arbeidsopbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer in gld. in de groenteteelt, de snijbloemeteelt, de potplantenteelt onder glas en de totale glassector in 1983 in vergelijking met de resultaten in 1982 1)

	Groenten onder glas		Snijbloemen onder glas		Potplanten onder glas		Totaal tuinbouw onder glas	
	1982	1983	1982 1)	1983	1982 1)	1983	1982 1)	1983
Glasoppervlakte, gem. per bedrijf (m ²)	9340	9430	8700	8700	6100	6220	8860	8920
1. Uitkomsten								
a. per bedrijf								
kosten	443000	473400	556000	590600	599100	647700	497500	530800
opbrengsten	386400	441700	511900	553900	587100	634700	448900	498600
ondernemersoverschot	-56600	-31700	-44100	-36700	-12000	-13000	-48600	-32200
idem per f 100,- kosten	-13	-7	-8	-6	-2	-2	-10	-6
b. per ondernemer								
arbeidsopbrengst 2)	14900	36800	32000	40600	52700	55000	24400	39700
ondernemersinkomen 3)	24100	45800	37300	45900	58100	61400	31800	47100
2. Uitkomsten per m² glasoppervlakte								
Kosten:								
rente en afschrijving	9,80	10,10	15,30	16,40	16,60	16,70	12,20	12,80
brandstof	10,10	11,20	10,90	11,70	14,00	15,10	10,60	11,60
arbeid	15,40	16,30	19,50	20,40	30,10	31,30	17,70	18,60
overige kosten	12,10	12,60	18,20	19,30	37,50	41,00	15,70	16,50
Totaal	47,40	50,20	63,90	67,80	98,20	104,10	56,20	59,50
Opbrengsten	41,30	46,80	58,80	63,60	96,20	102,00	50,70	55,90
Ondernemersoverschot	-6,10	-3,40	-5,10	-4,20	-2,00	-2,10	-5,50	-3,60

1) Op het moment van het opstellen van de raming over 1983 zijn de definitieve cijfers 1982 van de glastuinbouw met uitzondering van de groenteteelt nog niet beschikbaar. Van de snijbloemensector 1982 zijn voorlopige uitkomsten vermeld en van de potplantensector is de voor 1982 opgestelde raming herhaald. Dit houdt tevens in dat ook de opstelling 1982 van de totale glastuinbouw voorlopig van aard is.

2) Ondernemersoverschot + berekende kosten voor de handenarbeid van de ondernemer.

3) Arbeidsopbrengst + saldo van berekende en betaalde rente + rentesubsidie.

Bijlage 2. Raming van de resultaten per bedrijf, de arbeidsopbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer in gld. in de champignonteelt in 1983 in vergelijking met de resultaten in 1982

	Champignons	
	1982	1983
Teeltoppervlakte, gem. per bedrijf (m2)	1070	1100
1. Uitkomsten		
a. per bedrijf		
kosten	370300	383100
opbrengsten	341100	324900
ondernemersoverschot	-29200	-58200
idem, per f 100,- kosten	-8	-15
b. per ondernemer		
arbeidsopbrengst 1)	32400	9900
ondernemersinkomen 2)	37500	14700

2. Uitkomsten per m2 teeltoppervlakte

Kosten:		
rente en afschrijving	66,60	65,90
brandstof	15,60	15,70
arbeid	136,60	136,60
compost, broed en dekgrond	72,90	75,60
overige kosten	54,10	54,50
Totaal	345,80	348,30
Opbrengsten	318,50	295,40
Ondernemersoverschot	-27,30	-52,90

- 1) Ondernemersoverschot + berekende kosten voor de handenarbeid van de ondernemer.
 2) Arbeidsopbrengst + saldo van berekende en betaalde rente + rentesubsidie.